A TÖRVÉNYSZÉK ÍTÉLETE (kibővített negyedik tanács)

2022. november 9.*

„Verseny – Kartellek – A betonvas rudak piaca – Az ESZAK 65. cikk megsértését az ESZAK-Szerződés lejárta után az 1/2003/EK rendelet alapján megállapító határozat – Az árak rögzítése – A termelés és az értékesítések korlátozása és ellenőrzése – Korábbi határozatok megsemmisítését követően hozott határozat – Új meghallgatás tartása a tagállamok versenyhatóságainak jelenlétében – Védelemhez való jog – A megfelelő ügyintézés elve – Észszerű határidő – Indokolási kötelezettség – Arányosság – A *ne bis in idem* elve – Jogellenességi kifogás – A kartellben való részvétel bizonyítéka – Súlyosító körülmények – Visszaesés – Enyhítő körülmények – Egyenlő bánásmód – Korlátlan felülvizsgálati jogkör”

A T-667/19. sz. ügyben,

a **Ferriere Nord SpA** (székhelye: Osoppo [Olaszország], képviselik: W. Viscardini, G. Donà és B. Comparini ügyvédek)

felperesnek

az **Európai Bizottság** (képviselik: P. Rossi, G. Conte és C. Sjödin, meghatalmazotti minőségben, segítőjük: M. Moretto ügyvéd)

alperes ellen,

támogatja:

az **Európai Unió Tanácsa** (képviselik: O. Segnana és E. Ambrosini, meghatalmazotti minőségben)

beavatkozó fél,

az elsődlegesen az ESZAK-Szerződés 65. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.37956 – betonvas ügy) 2019. július 4-én hozott C(2019) 4969 final bizottsági határozat megsemmisítése, másodlagosan a felperessel szemben kiszabott bírság törlése vagy összegének csökkentése iránt az EUMSZ 263. cikk alapján benyújtott kérelme tárgyában,

A TÖRVÉNYSZÉK (kibővített negyedik tanács),

a tanácskozások során tagjai: S. Gervasoni elnök, L. Madise, P. Nihoul (előadó), R. Frendo és J. Martín y Pérez de Nanclares bírák,

hivatalvezető: J. Palacio González főtanácsos,

* Az eljárás nyelve: olasz.

tekintettel az eljárás írásbeli szakaszára és a 2021. június 4-i tárgyalásra,

meghozta a következő

Ítéletet[1]

I. A jogvita előzményei

1 A felperes, a Ferriere Nord SpA egy olasz jog szerinti társaság, amely 1992 áprilisa óta a betonvas rudak ágazatában tevékenykedik.

A. Az első bizottsági határozat (2002)

2 2000 októbere és decembere között az Európai Közösségek Bizottsága az ESZAK-Szerződés 47. cikkének megfelelően vizsgálatokat folytatott a betonvasat gyártó olasz vállalkozásoknál, köztük a felperesnél és a vállalkozások egy társulásánál, a Federazione Imprese Siderurgiche Italianénél (az olasz acélipari vállalkozások szövetsége, a továbbiakban: Federacciai). A Bizottság e rendelkezés alapján több tájékoztatáskérést is intézett a vállalkozásokhoz.

3 2002. március 26-án a Bizottság megindította az ESZAK 65. cikk alkalmazására vonatkozó eljárást, és az ESZAK 36. cikk alapján kifogásokat fogalmazott meg (a továbbiakban: kifogásközlés), amelyeket többek között a felperessel közölt. A felperes 2002. május 31-én válaszolt a kifogásközlésre.

4 A közigazgatási eljárásban részt vevő feleket 2002. június 13-án hallgatták meg.

5 2002. augusztus 12-én a Bizottság kiegészítő kifogásokat intézett ugyanezen címzettekhez (a továbbiakban: kiegészítő kifogásközlés) az [EK 81.] és [EK 82. cikk] végrehajtásáról szóló, 1962. február 6-i 17. (első) tanácsi rendelet (HL 1962. 13., 204. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 3. o.) 19. cikkének (1) bekezdése alapján. Ebben a Bizottság kifejtette álláspontját az eljárásnak az ESZAK-Szerződés 2002. július 23-i lejártát követő folytatására vonatkozóan. A felperes 2002. szeptember 20-án adott választ a kiegészítő kifogásközlésre.

6 2002. szeptember 30-án a közigazgatási eljárás feleinek újabb meghallgatására került sor a tagállamok versenyhatóságainak jelenlétében. E meghallgatás a kiegészítő kifogásközlés tárgyára, vagyis az ESZAK-Szerződés lejártának az eljárás folytatására gyakorolt jogkövetkezményeire vonatkozott.

7 A Bizottság 2002. december 17-én az ESZAK-Szerződés 65. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.37956 – betonvas ügy) meghozta a C (2002) 5087 végleges bizottsági határozatot (a továbbiakban: 2002. évi határozat), amelyet a Federacciainak és nyolc vállalkozásnak, köztük a felperesnek címeztek. Ebben a Bizottság megállapította, hogy ez utóbbiak 1989 decembere és 2000 júliusa között egységes, összetett és folyamatos kartellt folytattak az olasz betonvas rudak és tekercsek (a továbbiakban: betonvas) olasz piacán, amelynek célja vagy hatása az árak rögzítése, valamint a termelés vagy az értékesítés korlátozása vagy ellenőrzése volt, ami ellentétes az ESZAK 65. cikk (1) bekezdésével.

[1] A jelen ítéletnek csak azok a pontjai kerülnek ismertetésre, amelyek közzétételét a Törvényszék hasznosnak tartja.

8 A felperes jogsértésben való részvételét illetően a Bizottság megállapította, hogy az 1993. április 1-jétől 2000. július 4-ig tartott. A Bizottság emiatt 3,57 millió euró összegű bírságot szabott ki a vállalkozásra. Ez az összeg tartalmazta a felperes javára a bírság 20%-os csökkentését a kartellügyek esetében a bírságok alóli mentességről és a bírságok csökkentéséről szóló bizottsági közlemény (HL 1996. C 207., 4. o., a továbbiakban: engedékenységi közlemény) D. pontjának (1) bekezdése alapján, amely lehetőséget biztosít az egyébként fizetendő bírság csökkentésére azon vállalkozások esetében, amelyek együttműködnek azáltal, hogy a kifogásközlés megküldése előtt a Bizottság rendelkezésére bocsátanak olyan információkat, dokumentumokat vagy egyéb bizonyítékokat, amelyek segítenek megerősíteni a jogsértés elkövetését.

9 2003. március 10-én a felperes fellebbezést nyújtott be a Törvényszékhez a 2002. évi határozat ellen. A Törvényszék megsemmisítette az említett határozatot a felperesre (2007. október 25-i Fertiere Nord kontra Bizottság ítélet, T-94/03, nem tették közzé, EU:T:2007:320) és más címzett vállalkozásokra vonatkozó részében, azzal az indokkal, hogy az alkalmazott jogi alap, vagyis az ESZAK 65. cikk (4) és (5) bekezdése, e határozat elfogadásának időpontjában már nem volt hatályban. Ennélfogva a Bizottság az ESZAK-Szerződés lejártát követően e rendelkezések alapján nem rendelkezett hatáskörrel az ESZAK 65. cikk (1) bekezdése megsértésének megállapítására és szankcionálására. A Törvényszék nem vizsgálta meg e határozat egyéb vonatkozásait.

10 A 2002. évi határozat jogerőre emelkedett a Federacciai tekintetében, amely nem indított keresetet a Törvényszék előtt.

B. A második bizottsági határozat (2009)

11 2008. június 30-i levelében a Bizottság tájékoztatta a felperest és a többi érintett vállalkozást azon szándékáról, hogy új határozatot kíván hozni, kiigazítva az alkalmazott jogi alapot. Ezenkívül a Bizottság kifejtette, hogy az említett határozat a kifogásközlésben és a kiegészítő kifogásközlésben bemutatott bizonyítékokon alapul. A Bizottság felhívására a felperes 2008. augusztus 1-jén írásbeli észrevételeket terjesztett elő.

12 2008. július 24-i és szeptember 25-i, majd 2009. március 13-i, június 30-i és augusztus 27-i telefaxában a Bizottság a felperes részvényeseire és vagyoni helyzetére vonatkozó információkat kért a felperestől. A felperes ezekre az információkérésekre a 2008. augusztus 1-jei és október 1-jei, majd 2009. március 18-i, július 1-jei és szeptember 8-i elektronikus levelében válaszolt.

13 A Bizottság 2009. szeptember 30-án elfogadta az ESZAK-Szerződés 65. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban hozott (COMP/37.956 – betonvas ügy, újbóli elfogadás) C(2009) 7492 végleges bizottsági határozatot, amelynek címzettjei ugyanazon vállalkozások voltak, mint a 2002. évi határozatnak, köztük a felperes. E határozatot az EK-Szerződés eljárási szabályai és [az EUMSZ 101.] és [EUMSZ 102. cikkben] meghatározott versenyszabályok végrehajtásáról szóló, 2002. december 16-i 1/2003/EK tanácsi rendelet (HL 2003. L 1., 1. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 2. kötet, 205. o.) alapján fogadták el. E határozat a kifogásközlésben és a kiegészítő kifogásközlésben említett elemeken alapult, és lényegében megismételte a 2002. évi határozat tartalmát és következtetéseit. Közelebbről a felperessel szemben kiszabott 3,57 millió eurós bírság összege változatlan maradt.

14 2009. december 8-án a Bizottság módosító határozatot fogadott el, amelynek mellékletébe belefoglalta a 2009. szeptember 30-i határozatából kimaradt, árváltozásokat bemutató táblázatokat, és nyolc lábjegyzetben kiigazította az említett táblázatokra történő számszerű hivatkozásokat.

15 2010. február 19-én a felperes keresetet indított a Törvényszék előtt a 2009. szeptember 30-i módosított bizottsági határozat (a továbbiakban: 2009. évi határozat) ellen. 2014. december 9-én a Törvényszék a felperessel szemben kiszabott bírságot 3,42144 millió euróra csökkentette azzal az indokkal, hogy a felperes három éven keresztül nem vett részt a kartellnek a termelés vagy az értékesítés korlátozására vagy ellenőrzésére vonatkozó részében, az ezt meghaladó részében pedig elutasította a keresetet (2014. december 9-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítélet, T-90/10, nem tették közzé, EU:T:2014:1035). A Törvényszék a 2009. évi határozatot egy másik címzett vonatkozásában részben megsemmisítette, egy további címzett tekintetében csökkentette a kiszabott bírság összegét, a többi keresetet pedig elutasította.

16 2015. február 20-án a felperes fellebbezést nyújtott be a 2014. december 9-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítélettel (T-90/10, nem tették közzé, EU:T:2014:1035) szemben. A Bíróság a 2017. szeptember 21-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítéletével (C-88/15 P, EU:C:2017:716) többek között a fellebbező tekintetében megsemmisítette a Törvényszék említett ítéletét és a 2009. évi határozatot.

17 A 2017. szeptember 21-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítéletében (C-88/15 P, EU:C:2017:716) a Bíróság kimondta, hogy amennyiben valamely határozatot az 1/2003 rendelet alapján fogadnak el, az e határozat elfogadásához vezető eljárásnak meg kell felelnie az e rendeletben, valamint a Bizottság által az [EUMSZ 101. és 102. cikk] alapján folytatott eljárásokról szóló, 2004. április 7-i 773/2004/EK bizottsági rendeletben (HL 2004. L 123., 18. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 3. kötet, 81. o.) előírt eljárási szabályoknak, még akkor is, ha ezen eljárás e rendelet hatálybalépése előtt indult meg.

18 Márpedig a Bíróság megállapította, hogy a jelen ügyben a 2002. június 13-i meghallgatás, az egyetlen, amely az eljárás érdemét érintette, a tagállami versenyhatóságok részvétele hiányában nem tekinthető az 1/2003 rendelet alapján történő határozathozatalra vonatkozó eljárási követelményeknek megfelelőnek.

19 A Bíróság megállapította, hogy a Törvényszék tévesen alkalmazta a jogot, amikor úgy ítélte meg, hogy a Bizottság a 2009. évi határozat meghozatala előtt nem volt köteles új meghallgatást szervezni, mivel a vállalkozásokat 2002. június 13-án és szeptember 30-án szóban meghallgatták.

20 A 2017. szeptember 21-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítéletében (C-88/15 P, EU:C:2017:716) a Bíróság emlékeztetett arra, hogy milyen jelentőséggel bír az érintett felek kérésére tartott azon meghallgatás, amelyre a tagállamok versenyhatóságait is meghívják, így annak elmulasztása lényeges eljárási szabályok megsértésének minősül.

21 A Bíróság kimondta, hogy mivel a 773/2004 rendeletben előírt ezen jogot nem tartották tiszteletben, azon vállalkozásnak, melynek jogait ilyen módon megsértették, nem szükséges bizonyítania, hogy e jogsértés az ő hátrányára befolyásolhatta az eljárás menetét és a vitatott határozat tartalmát.

22 A Bíróság más, a Törvényszék által 2014. december 9-én hozott, a 2009. évi határozat jogszerűségéről szóló egyéb ítéleteket szintén hatályon kívül helyezett, valamint e határozatot négy másik vállalkozás tekintetében ugyanezen indokok alapján megsemmisítette. A 2009. évi határozat ezzel szemben jogerőssé vált azon címzett vállalkozások tekintetében, amelyek nem nyújtottak be fellebbezést az említett ítéletekkel szemben.

C. Harmadik bizottsági határozat (2019)

23 2017. december 15-i levelében a Bizottság tájékoztatta a felperest azon szándékáról, hogy folytatja a közigazgatási eljárást, és ennek keretében az említett eljárásban részt vevő feleket a tagállamok versenyhatóságainak jelenlétében újból meghallgatja.

24 A felperes 2018. február 1-jei levelében észrevételeket terjesztett elő, amelyekben vitatta a Bizottságnak a közigazgatási eljárás folytatásához való jogkörét, és felhívta a Bizottságot, hogy ne folytassa az eljárást.

25 2018. április 23-án a Bizottság az eljárás érdemét illetően újabb meghallgatást tartott, amelyen a tagállami versenyhatóságok és a meghallgatási tisztviselő jelenlétében részt vett a felperes, valamint a 2009. évi határozat három másik címzett vállalkozása.

26 2018. november 19-i, valamint 2019. január 17-i és május 6-i levelében a Bizottság három információkérést küldött a felperesnek részvényeseivel és vagyoni helyzetével kapcsolatban. A felperes ezekre az információkérésekre a 2018. december 10-i, illetve a 2019. január 31-i és május 9-i levelében válaszolt.

27 2019. június 21-én a felperes részt vett a Bizottság szolgálataival tartott megbeszélésen, amelyen utóbbiak jelezték, hogy úgy döntöttek, a biztosok testülete számára új, szankciót kiszabó határozat elfogadására tesznek javaslatot, de az objektíven elhúzódó időtartamra tekintettel rendkívüli enyhítő körülmény alkalmazása mellett.

28 2019. július 4-én a Bizottság elfogadta az ESZAK-Szerződés 65. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásban (AT.37956 – betonvas ügy) hozott C(2019) 4969 final határozatot (a továbbiakban: megtámadott határozat), amelynek címzettje öt olyan vállalkozás volt, amelyre nézve a 2009. évi határozatot megsemmisítették, vagyis a felperes mellett az Alfa Acciai SpA, a Feralpi Holding SpA (korábban Feralpi Siderurgica SpA és Federalpi Siderurgica SRL), a Partecipazioni Industriali SpA (korábban Riva Acciaio SpA, majd Riva Fire SpA, a továbbiakban: Riva), valamint a Valsabbia Investimenti SpA és a Ferriera Valsabbia SpA.

29 A megtámadott határozatban a Bizottság ugyanazt a jogsértést állapította meg, mint ami a 2009. évi határozat tárgyát képezte, ugyanakkor az eljárás elhúzódása miatt 50%-kal csökkentette a címzett vállalkozásokra kiszabott bírságot. Ezenfelül a felperessel szemben további 6%-kal csökkentették a bírságot, mivel nem vett részt a kartellnek a termelés vagy az értékesítés korlátozására vagy ellenőrzésére vonatkozó részében egy bizonyos időszak alatt. Következésképpen a Bizottság ugyanezen határozat 2. cikkében 2,237 millió euró összegű bírságot szabott ki a felperessel szemben.

30 2019. július 8-án a megtámadott határozat egy hiányos, csak a páratlan oldalakat tartalmazó példányát kézbesítették a felperesnek, amelyről a felperes 2019. július 9-i levelében tájékoztatta a Bizottságot.

31 2019. július 18-án közölték a felperessel a megtámadott határozat teljes változatát.

II. Az eljárás és a felek kérelmei

32 A Törvényszék Hivatalához 2019. szeptember 30-án benyújtott keresetlevelével a felperes megindította a jelen keresetet.

33 A Törvényszék Hivatalához 2020. január 13-án benyújtott beadványával az Európai Unió Tanácsa azt kérte, hogy a Bizottság kérelmeinek támogatása végett beavatkozhasson. 2020. február 11-i végzésével a Törvényszék negyedik tanácsának elnöke engedélyezte e beavatkozást. A Tanács a megadott határidőn belül benyújtotta beavatkozási beadványát, arra pedig a felperes a megadott határidőn belül benyújtotta az észrevételeit. A Bizottság nem tett észrevételeket a beavatkozási beadványra.

34 A negyedik tanács javaslatára a Törvényszék úgy határozott, hogy az eljárási szabályzat 28. cikke alapján az ügyet kibővített ítélkező testület elé utalja.

35 Az előadó bíró javaslata alapján a Törvényszék (kibővített negyedik tanács) úgy határozott, hogy megnyitja az eljárás szóbeli szakaszát, és az eljárási szabályzat 89. cikkében előírt pervezető intézkedések keretében írásbeli kérdéseket tett fel a feleknek, és dokumentumok benyújtására hívta fel őket. A felek az előírt határidőn belül válaszoltak ezekre a kérdésekre és az iratok benyújtására irányuló felhívásra.

36 A Törvényszék a 2021. június 4-i tárgyaláson meghallgatta a felek szóbeli előterjesztéseit és az általa feltett szóbeli kérdésekre adott válaszaikat. A tárgyaláson a Törvényszék kérdésére válaszolva a felperes elfogadta, hogy a keresetlevélben a jelen kereset alátámasztása érdekében felhozott jogalapokat az ítélet megszövegezése céljából újraszámozzák, amit a tárgyalásról készült jegyzőkönyvben rögzítettek.

37 A felperes azt kéri, hogy a Törvényszék:

– elsődlegesen semmisítse meg a megtámadott határozatot az őt érintő részében;

– másodlagosan részben semmisítse meg a megtámadott határozatot, és csökkentse a vele szemben kiszabott bírság összegét;

– a Bizottságot és a Tanácsot kötelezze a költségek viselésére.

38 A Bizottság azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

39 A Tanács azt kéri, hogy a Törvényszék:

– utasítsa el a keresetet, amennyiben az az 1/2003 rendelet 25. cikkének jogellenességére vonatkozó kifogáson alapul;

– a felperest kötelezze a költségek viselésére.

III. A jogkérdésről

40 Keresete alátámasztására a felperes kilenc jogalapra hivatkozik, amelyek két csoportba sorolhatók.

41 Az első csoportba az elsődlegesen előterjesztett és a megtámadott határozat megsemmisítésére irányuló jogalapok tartoznak:

– az első jogalap a védelemhez való jognak és az eljárási szabályoknak a 2018. április 23-i tárgyaláson történt megsértésén alapul;

– a második jogalap azon alapul, hogy a Bizottság jogellenesen tagadta meg, hogy a megtámadott határozat elfogadása előtt ellenőrizze e határozatnak az eljárás észszerű időtartamának elvével való összeegyeztethetőségét;

– a harmadik jogalap az eljárás észszerű időtartama elvének megsértésén alapul;

– a negyedik jogalap az indokolási kötelezettség megsértésén, a hatáskörrel való visszaélésen és az arányosság elvének megsértésén alapul;

– az ötödik jogalap a *ne bis in idem* elvének megsértésén alapul;

– a hatodik jogalap az 1/2003 rendelet 25. cikkében meghatározott elévülési rendszer jogellenességén alapul.

42 A második csoportba az az utolsó három jogalap tartozik, amelyeket másodlagosan terjesztettek elő, és amelyek a megtámadott határozat részleges megsemmisítésére és a felperessel szemben kiszabott bírság összegének ezzel arányos csökkentésére irányulnak:

– a hetedik jogalap azon alapul, hogy megsértették a bizonyítási terhet és az *in dubio pro reo* elvet a felperesnek felrótt magatartással kapcsolatban;

– a nyolcadik jogalap a bírság alapösszege visszaesés miatti növelésének jogellenességén alapul;

– a kilencedik jogalap az egyenlő bánásmód elvének megsértésén alapul, az enyhítő körülmények és azon indokok megkésett jellegének figyelembevételével összefüggésben, amelyek a bírság csökkentését igazolják.

A. A megsemmisítés iránti kérelmekről

[omissis]

2. Az arra alapított második jogalapról, hogy a Bizottság jogellenesen tagadta meg, hogy a megtámadott határozat elfogadása előtt ellenőrizze e határozatnak az eljárás észszerű időtartamának elvével való összeegyeztethetőségét

[omissis]

a) A téves jogalkalmazásra alapított első kifogásról

199 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette a Charta 41. cikkét annak megtagadásával, hogy a megtámadott határozat elfogadása előtt nem értékelte e határozat elfogadásának az észszerű határidő elvével való összeegyeztethetőségét.

200 E tekintetben rá kell mutatni, hogy – amint azt a felperes jelzi – a Bizottság köteles tiszteletben tartani a Charta 41. cikkében szereplő észszerű határidő elvét (lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 179. pont; 2012. június 5-i Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ítélet, T-214/06, EU:T:2012:275, 285. pont).

201 Így a határidő elteltét figyelembe kell venni, amikor a Bizottság az uniós jog által számára biztosított mérlegelési mozgástér kihasználása során mérlegeli, hogy a versenyszabályok alkalmazásakor eljárást kell-e indítani és határozatot kell-e hozni.

202 A megtámadott határozatból kitűnik, hogy a felperes állításával ellentétben a Bizottság nem sértette meg azon kötelezettséget, hogy figyelembe vegye a határidő lejártát annak értékelésekor, hogy ilyen eljárást kell-e indítani, és szankciót kiszabó határozatot kell-e hozni. A megtámadott határozat ugyanis jelzi, hogy ezen intézmény a határozathozatal előtt megvizsgálta, hogy a jelen ügyben az eljárás folytatható-e, és az bírságot kiszabó ilyen határozat elfogadásához vezethet-e.

[omissis]

213 Így a megtámadott határozatból kitűnik, hogy a felperes állításával ellentétben a Bizottság e határozat elfogadása előtt ellenőrizte, hogy tiszteletben tartották-e az észszerű határidő elvét, elemezve a közigazgatási eljárás, a közigazgatási szakaszok és a bírósági felülvizsgálat miatti megszakítások hosszát, az eljárás időtartamára esetlegesen magyarázatul szolgáló okokat és az abból levonható következtetéseket.

214 E következtetést vitatja a felperes, aki szerint a Bizottság a megtámadott határozatban azzal az indokkal tagadta meg az eljárás észszerűtlen hosszáról való állásfoglalást, hogy ennek értékelését az uniós bíróság számára kell fenntartania, anélkül hogy e kérdésben állást foglalhatna.

215 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az uniós bírósághoz lehet fordulni az eljárások időtartamára vonatkozó kérdésekkel. A felelősség megállapítására irányuló jogvitában el kell marasztalni az észszerű határidő elvét megsértő uniós intézményeket, szerveket vagy hivatalokat (2013. november 26-i Kendrion kontra Bizottság ítélet, C-50/12 P, EU:C:2013:771, 94. pont; 2019. július 11-i Italmobiliare és társai kontra Bizottság ítélet, T-523/15, nem tették közzé, EU:T:2019:499, 159. pont). A megsemmisítés iránti jogvitában az eljárás időtartama a megtámadott határozat megsemmisítésével járhat, ha teljesül két kumulatív feltétel: az első az, hogy az eljárás hossza észszerűtlennek tűnik, a második pedig az, hogy az észszerű határidő túllépése akadályozta a védelemhez való jog gyakorlását (2006. szeptember 21-i Technische Unie kontra Bizottság ítélet, C-113/04 P, EU:C:2006:593, 47. és 48. pont; 2014. május 8-i Bolloré kontra Bizottság ítélet, C-414/12 P, nem tették közzé, EU:C:2014:301, 84. és 85. pont; 2016. június 9-i PROAS kontra Bizottság ítélet, C-616/13 P, EU:C:2016:415, 74–76. pont).

216 Ahogyan azt a felperes jelzi, az uniós bíróságra ily módon ruházott hatáskör nem mentesítheti a Bizottságot azon értékelés alól, amelyet az EUMSZ 266. cikk alapján hozott, megsemmisítést kimondó ítélet következményeinek meghatározásakor kell elvégeznie.

217 Ahogyan az megállapítást nyert, a Bizottságnak az ilyen értékelés elvégzésekor figyelembe kell vennie az ügy összes körülményét, különösen egy új határozat meghozatalának, a szankció kiszabásának és adott esetben a kilátásba helyezett szankció enyhítésének célszerűségét, ha többek között úgy tűnik, hogy az eljárás időtartama – noha önmagában nem minősül vétkes jogsértésnek, mivel közigazgatási szakaszokból állt, valamint adott esetben a bírósági felülvizsgálat miatti megszakításokat is tartalmazott –, hatással lehetett a bírság összegének megállapításakor figyelembe veendő tényezőkre, különösen a bírság esetleges visszatartó erejére, amikor a bírság kiszabására hosszú idővel a jogsértést követően kerül sor.

218 Ezen értékelés, amely többek között az eljárás bírósági szakaszokat is magában foglaló teljes időtartamára vonatkozik, elsősorban a megtámadott határozat (528) preambulumbekezdésében szerepel.

219 Ebből következik, hogy a felperes állításával ellentétben a Bizottság a megtámadott határozatban megvizsgálta, hogy az eljárás időtartama megakadályozhatja-e az eljárás folytatását, miközben elismerte, hogy az ilyen értékelés az uniós bíróság felülvizsgálata alá tartozik, a jogszerűségre, és adott esetben a felelősségre vonatkozó jogvita keretében.

[omissis]

223 A kifogást tehát el kell utasítani.

[omissis]

3. Az eljárás észszerű időtartama elvének megsértésére vonatkozó harmadik jogalapról

229 A felperes azt állítja, hogy a megtámadott határozatot meg kell semmisíteni, mivel azt olyan eljárás végén fogadták el, amely meghaladta az észszerű határidőt. A felperes álláspontja szerint az eljárás túlzott időtartama azzal a következménnyel jár, hogy a Bizottság már nem rendelkezett szankcionálási jogkörrel, valamint hogy az említett határozat ezáltal hatáskörrel való visszaélés miatt is jogellenes volt. A felperes lényegében három kifogást terjeszt elő, amelyek a közigazgatási szakaszok időtartamára, az eljárás teljes hosszára és az eljárás időtartamának a védelemhez való jogra gyakorolt hatására vonatkoznak, és amelyeket a Bizottság mind vitat.

230 E kifogások vizsgálata előtt emlékeztetni kell arra, hogy a Bíróság szerint az eljárás időtartama a megtámadott határozat megsemmisítésével járhat, ha teljesül két kumulatív feltétel: az első az, hogy az eljárás hossza észszerűtlennek tűnik, a második pedig az, hogy az észszerű határidő túllépése akadályozta a védelemhez való jog gyakorlását (lásd a fenti 215. pontot).

231 Ebből következik, hogy a Bizottság valamely határozatát nem lehet pusztán az észszerű határidő túllépése miatt megsemmisíteni, ha e határidő túllépése nem érintette a felperes védelemhez való jogát. Következésképpen a felperes azon érvelését, amely szerint a Bizottságnak az észszerű határidő egyszerű túllépése miatt tartózkodnia kellett volna a megtámadott határozat meghozatalától, eleve el kell utasítani.

[omissis]

a) A közigazgatási szakaszok időtartamára vonatkozó első kifogásról

233 A felperes azt állítja, hogy a közigazgatási szakaszok több mint hat évig tartó időtartama ellentétes az észszerű határidő elvével. Különösen azt kifogásolja, hogy a Bizottság lassan reagált a Törvényszék és a Bíróság által egymás után kimondott megsemmisítésekre:

– a Ferriere Nord kontra Bizottság ügyben hozott ítélet (T-94/03, nem tették közzé, EU:T:2007:320) 2007. október 25-i kihirdetése és a 2009. évi határozat elfogadása között eltelt több mint két évben a Bizottság az eljárás ismételt megindítását bejelentő, a fenti 11. pontban említett 2008. június 30-i levél, valamint információkérések megküldésére szorítkozott, és ezen idő alatt sem új kifogásközlésre, sem új szóbeli meghallgatásra nem került sor, noha a Bizottság egyszerűen orvosolni tudta volna a megsemmisített határozat érvénytelenségét eredményező hibát, tekintettel arra, hogy ezt a hibát a Törvényszék egyértelműen azonosította;

– hasonlóképpen a 2017. szeptember 21-i Ferriere Nord kontra Bizottság ítélet (C-88/15 P, EU:C:2017:716) és a megtámadott határozat elfogadása között eltelt egy év és kilenc hónapos időtartamban a Bizottság tevékenysége az eljárás ismételt megindítását bejelentő 2017. december 15-i levél, a 2018. április 23-i tárgyalást bejelentő és magyarázó levelek, valamint a felperes vagyoni helyzetére korlátozott információkérések megküldésére korlátozódott.

234 A felperes ezenkívül előadja, hogy az eljárás közigazgatási szakaszaiban a Bizottság számos igazgatási hibát követett el, amelyek hozzájárultak az eljárási határidők indokolatlan meghosszabbításához.

235 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az uniós jog előírja az intézmények számára, hogy az általuk lefolytatott közigazgatási eljárások keretében az ügyeket észszerű időn belül el kell intézniük (lásd ebben az értelemben: 2012. június 5-i Imperial Chemical Industries kontra Bizottság ítélet, T-214/06, EU:T:2012:275, 284. pont).

236 A közigazgatási eljárások során az észszerű határidő betartásának kötelezettsége ugyanis olyan általános jogelv, amely többek között a Charta 41. cikkének (1) bekezdésében is szerepel (2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 167. pont; 2006. április 11-i Angeletti kontra Bizottság ítélet, T-394/03, EU:T:2006:111, 162. pont; 2013. június 7-i Olaszország kontra Bizottság ítélet, T-267/07, EU:T:2013:305, 61. pont).

237 A jelen ügyben az iratokból kitűnik, hogy az ügy Bizottság általi intézése négy egymást követő, összesen hat év és egy hónapig tartó szakaszból állt:

– az első szakasz, amely egy év öt hónapig tartott, elválasztotta az első vizsgálati intézkedéseket a kifogásközlés Federacciainak és az érintett vállalkozásoknak való megküldésétől;

– a következő három szakasz a 2002. évi határozat, a 2009. évi határozat, valamint a megtámadott határozat elfogadásával végződött, amelyek időtartama kilenc hónap, két év egy hónap, valamint egy év kilenc hónap volt.

238 Az ítélkezési gyakorlat szerint valamely határidő észszerű jellegét az egyes ügyek sajátos körülményeinek figyelembevételével kell megállapítani, különös tekintettel a jogvitának az érintett szempontjából felmerülő tétjére, az ügy bonyolultságára és a felperes, valamint az

illetékes hatóságok magatartására (lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 187. és 188. pont).

239 Először is a jogvitának az érintett szempontjából felmerülő tétjét illetően emlékeztetni kell arra, hogy a versenyjog megsértésére vonatkozó jogvita esetén a gazdasági szereplőket megillető jogbiztonság alapvető követelménye, valamint a belső piacon a torzulásmentes verseny biztosításának célja nagy jelentőséggel bír nemcsak maga a felperes és versenytársai, hanem harmadik személyek számára is az érintett személyek nagy száma és a szóban forgó pénzügyi érdekek miatt (lásd: 2017. február 1-jei Aalberts Industries kontra Európai Unió ítélet, T-725/14, EU:T:2017:47, 40. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

240 A jelen ügyben a Bizottság a megtámadott határozatban megállapította, hogy a felperes megsértette az ESZAK 65. cikk (1) bekezdését azzal, hogy 1993. április 1. és 2000. július 4. között folytatólagos megállapodásban vagy összehangolt magatartásokban vett részt a betonvas tekintetében, amelyek célja vagy hatása a belső piacon az árak rögzítése, valamint a termelés vagy értékesítés korlátozása vagy ellenőrzése volt.

241 E megállapítás alapján a Bizottság 2,237 millió euró bírságot szabott ki a felperessel szemben.

242 E tényezőkre figyelemmel megállapítható, hogy az ügy tétje jelentős volt a felperes számára.

243 Másodszor, az ügy bonyolultságát illetően rá kell mutatni, hogy a Bizottság által elkövetett hibák az ESZAK-Szerződés lejártából az eljárás tekintetében levonandó következtetésekre vonatkoznak.

244 Márpedig emlékeztetni kell arra, hogy az ügy tényállására alkalmazandó szabályokkal kapcsolatos kérdések mind az ügy érdemét, mind pedig az eljárást illetően viszonylag bonyolultak az ESZAK-Szerződés lejárta miatt, ahogyan azt a Bizottság jelezte.

245 Egyébiránt a kartell viszonylag hosszú időn (10 év és 7 hónap) keresztül működött, jelentős számú szereplőt érintett (8 vállalkozást, köztük összesen 11 vállalatot és egy szakmai szövetséget), és a vizsgálatok során jelentős mennyiségű (körülbelül 20 000 oldal) dokumentum benyújtására vagy beszerzésére került sor.

246 E tényezőkre tekintettel az ügyet összetettnek kell tekinteni.

247 Harmadszor, a felek magatartását illetően meg kell állapítani, hogy a Bizottság folyamatos tevékenységet folytatott a közigazgatási eljárásban részt vevő felektől származó gyakori kérések miatt.

248 Így a Bizottságnak a megtámadott határozat elfogadásával összefüggésben számos levelet kellett intéznie, ugyanakkor elő kellett készítenie a 2018. április 23-i meghallgatást, és meg kellett vizsgálnia a közigazgatási eljárásban részt vevő egyes felek 2018. december 4-én benyújtott vitarendezési beadványát.

249 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság két olyan igazgatási hibát követett el, amely indokolatlanul meghosszabbította az eljárás időtartamát:

– az egyik hiba a kifogásközléshez csatolt CD-ROM-ok elkészítése során történt;

– a másik pedig a 2009. évi határozat és a megtámadott határozat téves közlése volt.

250 Bár a felperes nem részletezi, hogy a Bizottság által elkövetett két, fent hivatkozott hiba mennyivel járult hozzá az eljárási határidő meghosszabbodásához, a fenti 13. és 14. pontból kitűnik, hogy a második hiba mindenesetre csak két hónappal és egy héttel hosszabbította meg az eljárást.

251 A felperes tehát nem szolgáltatott bizonyítékot arra vonatkozóan, hogy a kifogásolt hibák jelentős hatással voltak az eljárás időtartamára.

252 E tényezők összességéből az következik, hogy az eljárás közigazgatási szakaszának időtartama nem tűnik észszerűtlennek az ügy sajátos körülményeire, és különösen bonyolultságára tekintettel olyan összefüggésben, amelyben semmilyen indokolatlan tétlenségi időszak nem róható fel a Bizottságnak az említett közigazgatási szakaszok során.

253 A kifogást tehát el kell utasítani.

b) Az eljárás teljes időtartamára vonatkozó második kifogásról

254 A felperes vitatja az ügy elbírálásához szükséges teljes időtartamot a kezdeti vizsgálattól a megtámadott határozat elfogadásáig. Álláspontja szerint az a tény, hogy a megtámadott határozat elfogadása idején ezen időtartam közel 19 év volt, és olyan cselekményekre vonatkozott, amelyek közül némelyikre több mint 30 éve került sor, ezt az időtartamot az észszerű határidő elvével ellentétessé teszi.

255 E tekintetben rá kell mutatni, hogy az észszerű határidő tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettség az eljárás minden egyes szakaszára és az eljárás egészére egyaránt vonatkozik (lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 230. és 231. pont; Kokott főtanácsnok Solvay kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványa, C-109/10 P, EU:C:2011:256, 239. pont).

256 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy a közigazgatási eljárás teljes időtartama kivételesen hosszú volt, ami egyébként arra késztette a Bizottságot, hogy csökkentse a felperessel szemben végül kiszabott bírságot (lásd a fenti 212. pontot).

257 Ugyanakkor a közigazgatási eljárás teljes időtartamát a jelen ügyben az ügyirat bonyolultsága magyarázhatja, azzal, hogy bizonyos vetületeit tekintve e bonyolultság magának az ügynek a sajátos szempontjaihoz kapcsolódik, míg mások esetében az az ügy hátterével, vagyis az ESZAK-Szerződés lejártával függ össze (lásd a fenti 243–246. pontot).

258 Kétségtelen, hogy a Bizottság követett el hibákat az ESZAK-Szerződés lejártából eredő következmények értékelése során, és e hibák a Törvényszék, majd a Bíróság általi megsemmisítésekhez vezettek.

259 Mindazonáltal e hibákat, valamint azoknak a közigazgatási eljárás időtartamára esetlegesen gyakorolt hatását az előterjesztett kérdések összetettségének figyelembevételével kell értékelni.

260 Egyébiránt a közigazgatási eljárás teljes időtartama részben a bírósági felülvizsgálat miatti megszakításoknak tudható be, tehát az ügy különböző vonatkozásait illetően az uniós bírósághoz benyújtott keresetek számához kapcsolódik.

261 E tekintetben meg kell állapítani, hogy a vállalkozások azon lehetősége, hogy a felpereséhez hasonló helyzetben ügyüket a közigazgatási hatóságok, illetve adott esetben az uniós bíróságok egynél több alkalommal vizsgálják, a Szerződések megfogalmazói által a versenyjog területére tartozó magatartások és ügyletek ellenőrzése érdekében bevezetett rendszer szerves részét képezi.

262 Így a közigazgatási hatóság azon kötelezettsége, hogy mielőtt a versenyjog területén végleges határozatot hozhatna, különböző formalitásoknak kell megfelelnie és lépéseket kell megtennie, valamint annak lehetősége, hogy e formalitások vagy lépések keresetindítás alapjául szolgálhatnak, nem használhatók fel a vállalkozás által az eljárás lezárultával az észszerű határidő túllépésének alátámasztására szolgáló érvként (lásd ebben az értelemben: Wahl főtanácsnok Feralpi és társai kontra Bizottság ügyre vonatkozó indítványa, C-85/15 P, C-86/15 P és C-87/15 P, C-88/15 P és C-89/15 P, EU:C:2016:940, 70. pont).

263 E körülmények között nem tekinthető úgy, hogy összességében értékelve a közigazgatási eljárás hossza túlzott volt, ezért ez akadályát képezhette annak, hogy a Bizottság új, bírságot kiszabó határozatot fogadjon el.

264 A kifogást tehát el kell utasítani.

c) Az eljárás hosszának a védelemhez való jogra gyakorolt hatására vonatkozó harmadik kifogásról

265 A felperes azt állítja, hogy a közigazgatási eljárás hossza érintette a védelemhez való jogát. Véleménye szerint a 2018. április 23-i meghallgatás e hosszúság miatt nem tette lehetővé, hogy a tagállamok versenyhatóságai meghallgassák az összes olyan szereplőt, akinek a véleménye befolyásolhatta volna a védekezési képességét. Ezenkívül, ha a tárgyalásra a 2002. évi határozat vagy akár a 2009. évi határozat elfogadása előtt alkalmazandó szabályok szerint került volna sor, a Törvényszék nem döntött volna a kifogásolt magatartás tényéről, következésképpen a tagállamok képviselői mentesültek volna minden befolyástól vagy előítélettől.

266 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy amint az a fenti 230. pontban szerepel, két feltételnek kell teljesülnie ahhoz, hogy a bíróság az észszerű határidő elvének megsértése miatt a Bizottság által elfogadott határozatot megsemmisítse. Mivel az első (az eljárás észszerűtlen időtartama) nem teljesül, főszabály szerint nem szükséges a harmadik kifogásra válaszul megvizsgálni, hogy a közigazgatási eljárás hossza akadályozta-e a védelemhez való jog gyakorlását. Mindazonáltal a teljesség kedvéért el kell végezni ezt a vizsgálatot annak érdekében, hogy teljes választ lehessen adni a felperes által megfogalmazott aggályokra.

267 Egyrészt meg kell állapítani, hogy az eljárás egészét tekintve annak során a felperesnek legalább hét alkalommal volt lehetősége kifejteni álláspontját, és előadni érveit (lásd a fenti 3–6., 11., 24. és 25. pontot).

268 Közelebbről, a felperes a harmadik közigazgatási szakaszban kifejthette álláspontját a 2018. február 1-jei észrevételeiben és a 2018. április 23-i tárgyalás során (lásd a fenti 24. és 25. pontot).

269 Másrészt az első jogalap vizsgálata lehetővé tette annak megállapítását, hogy a felperes védelemhez való jogát nem érintette sem az a tény, hogy a 2018. április 23-i meghallgatáson nem jelent meg a korábbi meghallgatásokon részt vevő összes szereplő, sem az, hogy a tagállamok versenyhatóságainak képviselői a tanácsadó bizottságban való véleménynyilvánítás időpontjában tudták, hogy korábban két határozatot hoztak az érintett vállalkozásokkal szemben, amelyek

közül az egyiket a Törvényszék megerősítette, sem pedig az a tény, hogy a Bizottság már két alkalommal is kifejtette véleményét az ügy tényállásáról, valamint hogy álláspontját a Törvényszék e tekintetben megerősítette (lásd a fenti 59–162. pontot).

270 E tényezőkből következik, hogy még ha feltételezzük is, hogy a közigazgatási eljárás időtartama ellentétesnek tekinthető az észszerű határidő elvével, a megtámadott határozat megsemmisítése érdekében teljesítendő feltételek nem teljesülnek, mivel a felperes nem tudta bizonyítani a védelemhez való jognak az említett időtartamból eredő bármiféle megsértését.

271 E körülmények között meg kell állapítani, hogy egyetlen olyan követelmény sem teljesült, amely ahhoz szükséges, hogy a Törvényszék az észszerű határidő elvének megsértése címén megsemmisíthesse a megtámadott határozatot.

272 A kifogást tehát, és vele együtt a harmadik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

4. Az indokolási kötelezettség megsértésére, a hatáskör túllépésére és az arányosság elvének megsértésére alapított negyedik jogalapról

[omissis]

a) Az arra vonatkozó első kifogásról, hogy a Bizottság nem fejtette ki kellőképpen azokat az okokat, amelyek a bírságot kiszabó új határozat elfogadásához vezettek

274 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság nem indokolta meg kellőképpen azokat az okokat, amelyek arra vezethettek, hogy ismét megindítsa az eljárást, és ezáltal önkényesen gyakorolta az e területen őt megillető mérlegelési jogkörét az ügyben. A felperes ezzel összefüggésben azt is előadja, hogy a Bizottság úgy vélte, hogy a megtámadott határozat elfogadása jelentős elrettentő hatással bírt, anélkül hogy megmagyarázta volna, a jelenre és a jövőre nézve miért van szükség elrettentő hatásra, és anélkül, hogy a megtámadott határozatban kifejtette volna azokat az okokat, amelyek miatt az elrettentő hatás – amint azt kijelentette – „különösen kívánatos egy olyan piacon, mint az olasz betonacélpiac”.

275 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy az EUMSZ 105. cikk (1) bekezdése értelmében a Bizottság feladata, hogy biztosítsa az EUMSZ 101. és 102. cikk alkalmazását.

276 Ennek alapján az ítélkezési gyakorlat szerint a Bizottságnak kell meghatároznia és végrehajtania az uniós versenypolitikát (lásd ebben az értelemben: 2013. október 16-i Vivendi kontra Bizottság ítélet, T-432/10, nem tették közzé, EU:T:2013:538, 22. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

277 Ennek keretében a Bizottság az 1/2003 rendelet tanúsága szerint széles mérlegelési jogkörrel rendelkezik, amely szerint jogsértés fennállásának megállapítása esetén „lehetősége van” egyrészt felszólítani az érintett vállalkozásokat annak befejezésére (a 7. cikk (1) bekezdése), másrészt bírságot kiszabni a jogsértő vállalkozásokra (a 23. cikk (2) bekezdése).

278 Versenyügyekben így a Bizottság számára – függetlenül attól, hogy milyen úton jutott az ügy a tudomására, vagyis többek között panasz révén vagy saját kezdeményezésére – hatáskört biztosítottak annak eldöntésére, hogy a versenypolitika keretében általa meghatározott prioritások szerint a magatartásoknak eljárás, határozat vagy bírság tárgyát kell-e képeznie.

279 Mindazonáltal e jogkör fennállása nem mentesíti a Bizottságot az indokolási kötelezettség alól (lásd ebben az értelemben: 2020. március 12-i LL Carpenter kontra Bizottság ítélet, T-531/18, nem tették közzé, EU:T:2020:91, 90. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

280 A jelen ügyben fennállóhoz hasonló összefüggésben, amelyben egyrészt a Bizottság által hozott határozatot két alkalommal megsemmisítették, másrészt pedig az első vizsgálati cselekmények és a határozat meghozatala között eltelt idő kivételesen hosszú volt, ezen intézmény feladata, hogy a gondos ügyintézés elve alapján figyelembe vegye az eljárás időtartamát, és azokat a következményeket, amelyeket ezen időtartam az érintett vállalkozások elleni eljárásra vonatkozó döntésére nézve előidézhetett, és ezt az értékelést a határozat indokolásában ki kell fejteni.

281 Márpedig a Bizottság pontosan így járt el azzal, hogy egyrészt a megtámadott határozat (526)–(529) preambulumbekezdésében, másrészt pedig e határozat (536)–(573) preambulumbekezdésében részletesen megjelölte azokat az okokat, amelyek miatt úgy vélte, hogy a jogsértés fennállását megállapító és az érintett vállalkozásokkal szemben bírságot kiszabó új határozatot kell elfogadni.

282 Így a Bizottság először is megjegyezte, hogy az eljárás időtartama szerinte nem sérti az észszerű határidő elvét (a megtámadott határozat (528) és (555) preambulumbekezdése), és hogy a vállalkozások védelemhez való jogát nem sértették meg, mivel egyrészt ez utóbbiak előadhatták észrevételeiket az eljárás folytatásáról, másrészt pedig a 2018. április 23-i meghallgatás során is kifejtették érveiket. Ezzel kapcsolatban a Bizottság pontosította, hogy a felperes nem terjesztett elő semmilyen konkrét tényezőt azon állításának alátámasztására, amely szerint nem tudta teljes mértékben gyakorolni a védelemhez való jogát (az említett határozat (556) és (557) preambulumbekezdése).

283 A Bizottság mindazonáltal elismerte, hogy eljárási hibákat követett el, és elismerte, hogy e hibák hozzájárulhattak az eljárás időtartamának meghosszabbodásához.

284 A Bizottság tehát a megtámadott határozatban mérlegelte a versenyjogi szabályok hatékony alkalmazásának biztosításához fűződő közérdeket és az elkövetett eljárási hibák lehetséges következményeinek mérséklésére irányuló törekvést (a megtámadott határozat (559) preambulumbekezdése).

285 E tekintetben a Bizottság rámutatott, hogy a szóban forgó vállalkozások tizenegy éven keresztül részt vettek az egyik legsúlyosabb versenykorlátozásnak tekintett jogsértésben. A Bizottság jelezte, hogy ilyen összefüggésben a vállalkozásoknak az említett jogsértésben való részvételét megállapító határozat meghozatalának elmaradása ellentétes volna az uniós versenyjog hatékony alkalmazásának biztosításához fűződő közérdekkel, és túlmenne azon az érdeken, hogy mérsékeljék a címzett vállalkozások alapvető jogai esetleges megsértésének következményeit (a megtámadott határozat (560) és (561) preambulumbekezdése).

286 E mérlegelés eredményeként a Bizottság arra a következtetésre jutott, hogy mivel jogsértés történt, kizárólag a megtámadott határozat elfogadásával lehetett megbizonyosodni arról, hogy a jogsértés elkövetői nem maradnak büntetlenül, és ténylegesen visszatartják őket attól, hogy a jövőben hasonló magatartást tanúsítsanak (a megtámadott határozat (563)–(569) preambulumbekezdése).

287 Az elemzés végén a Bizottság kifejtette, hogy annak érdekében, hogy enyhítse azokat a hátrányos következményeket, amelyeket a vizsgálat során bekövetkezett, a szóban forgó vállalkozásoknak fel nem róható eljárási hibák kijavítását célzó eljárás elhúzódása okozhatott, úgy határozott, hogy 50%-kal csökkenti a kiszabott bírságok összegét (a megtámadott határozat (570)–(573) preambulumbekezdése).

288 Úgy tűnik tehát, hogy a megtámadott határozatban a Bizottság részletes indokolást adott, amelyből világosan és egyértelműen kitűnik az általa annak érdekében követett érvelés, hogy a múltban történt két megsemmisítés ellenére új határozatot fogadjon el.

[omissis]

296 E körülményekből arra lehet következtetni, hogy a Bizottság által a megtámadott határozatban adott indokolás világosan és egyértelműen bemutatja azt az érvelést, amelyet annak érdekében követett, hogy egy bírságot kiszabó, új határozatot fogadjon el, valamint hogy a kifogást ennélfogva el kell utasítani.

[omissis]

b) Az arányosság elvének megsértésére vonatkozó ötödik kifogásról

316 A felperes azt állítja, hogy a Bizottság megsértette az arányosság elvét, mivel a jogvita tárgyát képező magatartások üldözése és szankcionálása nem tekinthető arányosnak az eltelt időre és a versenyben állítólagosan okozott, mára eljelentéktelenedett vagy nem létező kárra tekintettel.

317 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az uniós jog általános elvei közé tartozó arányosság elve megköveteli, hogy az uniós intézmények aktusai ne haladják meg a kitűzött cél elérésére alkalmas és ahhoz szükséges mértéket, azaz amennyiben több megfelelő intézkedés közül lehet választani, a kevésbé korlátozó jellegűt kell igénybe venni, és az okozott hátrányok nem lehetnek aránytalanok az elérendő célokhoz képest (lásd ebben az értelemben: 1990. november 13-i Fedesa és társai ítélet, C-331/88, EU:C:1990:391, 13. pont; 2005. július 14-i Hollandia kontra Bizottság ítélet, C-180/00, EU:C:2005:451, 103. pont).

318 Jelen ügyben az alábbi körülményeket kell figyelembe venni annak eldöntéséhez, hogy a Bizottság megsértette-e az arányosság elvét.

319 Először is, ha egy jogi aktust megsemmisítenek, amint az a 2009. évi határozat esetében is történt, az az intézmény, amelytől az aktus származik, ismét megindíthatja a közigazgatási eljárást abban a szakaszban, amelyben a jogellenesség bekövetkezett (lásd a fenti 53. és 54. pontot).

320 Másodszor, önmagában az eljárás időtartama nem teszi jogellenessé a Bizottság által megállapított jogsértést vagy a kiszabott bírság összegét. Ilyen kifogást csak akkor lehet előterjeszteni, ha egyrészt az eljárás időtartama sérti az észszerű idő elvét, másrészt pedig az észszerű határidő túllépése akadályozza a védelemhez való jog gyakorlását (lásd a fenti 230. pontot). Márpedig a jelen ügyben az első és a harmadik jogalap elemzéséből egyértelműen következik, hogy a felperes nem hivatkozhat ilyen jogsértésekre.

321 Harmadszor, az alábbi, a Bizottság által a megtámadott határozat az eltelt idő ellenére történő elfogadásának alátámasztására hivatkozott indokok relevánsnak és megalapozottnak tűnnek:

– a versenyjog hatékony alkalmazásának biztosítása és az érintett vállalkozások büntetlenségének elkerülése;

– az érintett vállalkozások visszatartása a versenyjog újabb megsértésétől;

– a kartell esetleges károsultjai által indított kártérítési keresetek megkönnyítése.

322 Negyedszer, a Bizottság gondoskodott arról, hogy enyhítse az eljárás hosszának az érintett vállalkozásokra gyakorolt következményeit azáltal, hogy a bírság 50%-os csökkentését biztosította számukra.

323 A kifogást és ezzel együtt a negyedik jogalapot teljes egészében el kell utasítani.

5. A ne bis in idem elvének megsértésére alapított ötödik jogalapról

324 A felperes azt állítja, hogy a *ne bis in idem* elve akadályát képezi a megtámadott határozat elfogadásának.

325 A Bizottság vitatja a felperes érvelését.

326 Előzetesen rá kell mutatni, hogy a felperes elismeri, hogy nem a szankciókat, hanem csak eljárásokat halmozták vele szemben, és azt állítja, hogy az ilyen halmozást a *ne bis in idem* elve is tiltja.

327 E tekintetben meg kell jegyezni, hogy a *ne bis in idem* elvét kimondja:

– egyrészt a Charta 50. cikke, amely szerint „[s]enki sem vonható büntetőeljárás alá és nem büntethető olyan bűncselekményért, amely miatt az Unióban a törvénynek megfelelően már jogerősen felmentették vagy elítélték”;

– másrészt az EJEE 7. jegyzőkönyve 4. cikkének (1) bekezdése.

328 A jogerő folyományaként a *ne bis in idem* elve garantálja a jogbiztonságot és a méltányosságot annak biztosításával, hogy az érintett személy a vele szemben folytatott eljárást és adott esetben az elmarasztalását követően biztos lehessen abban, hogy ugyanazon jogsértésért nem fogják még egyszer eljárás alá vonni (2019. április 3-i Powszechny Zakład Ubezpieczeń na Życie ítélet, C-617/17, EU:C:2019:283, 33. pont).

329 Közelebbről a versenyjog terén a *ne bis in idem* elve főszabály szerint megtiltja, hogy valamely vállalkozással szemben újból joghátrányt alkalmazzanak vagy eljárást folytassanak olyan versenyellenes magatartás miatt, amelyért már megbüntették, vagy amely tekintetében egy korábbi, meg nem támadható határozat már kimondta, hogy nem tartozik felelősséggel (lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C 252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 59. pont; 2009. július 1-jei ThyssenKrupp Stainless kontra Bizottság ítélet, T-24/07, EU:T:2009:236, 178. pont).

330 A *ne bis in idem* elvének alkalmazása többek között azt feltételezi, hogy a jogsértés tényéről határozatot hoztak, vagy hogy ellenőrizték az arra vonatkozó értékelés jogszerűségét (2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 60. pont).

331 Amennyiben e követelmény teljesül, a *ne bis in idem* elve tiltja a jogsértés fennállásának újbóli érdemi értékelését, ha ennek az új értékelésnek az lenne a következménye, hogy:

– akár az elsőhöz hozzáadódó második szankciót szabnak ki a felelősség ismételt megállapítása esetén;

– akár első szankciót szabnak ki abban az esetben, ha az első határozatban meg nem állapított felelősséget a második határozatban megállapítják (2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 61. pont).

332 Ezzel szemben a *ne bis in idem* elve nem zárja ki az eljárás újbóli megindítását ugyanazon versenyellenes magatartás tekintetében, amennyiben az első eljárást eljárási okokból szüntették meg, az állítólagos cselekményre vonatkozó érdemi döntés nélkül, mivel a megszüntető határozat ilyen körülmények között nem tekinthető „felmentésnek” a kifejezés büntetőjogi értelmében (2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C 252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 62. pont; 2009. július 1-jei ThyssenKrupp Stainless kontra Bizottság ítélet, T-24/07, EU:T:2009:236, 190. pont).

333 Ilyen esetben ugyanis az új határozattal kiszabott szankciók nem a megsemmisített határozatban kimondott szankciók mellé, hanem azok helyébe lépnek (2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 62. pont; 2009. július 1-jei ThyssenKrupp Stainless kontra Bizottság ítélet, T-24/07, EU:T:2009:236, 190. pont).

334 A jelen ügyben meg kell állapítani, hogy eddig egyetlen határozat sem tartalmazott végleges döntést az ügy érdemében a felperesnek a terhére rótt jogsértésekben való részvételét illetően. A 2002. évi határozatot a Törvényszék a Bizottság által használt jogalap miatt semmisítette meg, a 2009. évi határozatot pedig lényeges eljárási szabályok megsértése miatt, anélkül hogy e két eset bármelyikében végleges álláspontot fogadott volna el a felperes által felhozott, a neki felrótt cselekményekben való részvételére vonatkozó érdemi jogalapokról. A 2014. december 9-i Feralpi kontra Bizottság ítélet (T-90/10, nem tették közzé, EU:T:2014:1035) az egyetlen, amely az ilyen jogalapokról határozott, de azt a Bíróság teljes egészében hatályon kívül helyezte. Ilyen körülmények között nem állapítható meg, hogy a megtámadott határozat elfogadásával a Bizottság ugyanazon tényállás miatt két alkalommal szankcionálta a felperest vagy indított eljárást vele szemben (lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 63. pont).

335 Ami a felperessel szemben a megtámadott határozatban kiszabott szankciót illeti, az a 2009. évi határozatban kiszabott szankció helyébe lép, amely maga is a 2002. évi határozatban kiszabott szankciót váltotta fel. A felperes által a 2002. évi, majd a 2009. évi határozatban kiszabott bírság címén kifizetett összegeket e két határozat megsemmisítését követően visszatérítették a felperesnek.

336 E körülmények között nem állapítható meg, hogy megsértették a *ne bis in idem* elvét.

[omissis]

342 A fentiekből következik, hogy a *ne bis in idem* elve nem akadályozta a megtámadott határozat elfogadását. Következésképpen az ötödik jogalapot el kell utasítani.

6. Az 1/2003 rendelet 25. cikkében meghatározott elévülési rendszer jogellenességére alapított hatodik jogalapról

343 A felperes az 1/2003 rendelet 25. cikkében előírt elévülési idő alkalmazásának mellőzését kéri, mivel ez a határidő álláspontja szerint sérti mind az észszerű határidő, mind az arányosság elvét.

344 Mind a jogalap elfogadhatósága, mind annak érdeme vitatott.

345 Az elfogadhatósággal kapcsolatban a Tanács által támogatott Bizottság kijelenti, hogy a jogellenességi kifogás nem volt kellően megalapozott, és azt zavaros módon terjesztették elő.

346 E tekintetben rá kell mutatni, hogy a felperes írásbeli beadványaiban a kifogásokat, amelyeket az 1/2003 rendelet 25. cikkével szemben hozott fel, oly módon magyarázta, hogy utalt egyrészt azok jogalapjára, nevezetesen az észszerű határidő elvének és az arányosság elvének a megsértésére, másrészt pedig az ezen álláspont alátámasztására kifejtett érvelésre, amely lényegében arra vonatkozik, hogy az 1/2003 rendelet 25. cikke jogellenes, amennyiben lehetővé teszi a Bizottság számára, hogy ezen elvek megsértésével szankciót kiszabó határozatot hozzon.

347 Ezen túlmenően írásbeli beadványaikból kitűnik, hogy a Bizottság és a Tanács képes volt megérteni a felperes által megfogalmazott kifogásokat.

348 A jelen jogalap tehát elfogadható.

349 Érdemben a felperes két érvre hivatkozik.

350 Először előadja, hogy az uniós jogalkotó megsértette az észszerű határidő elvét azzal, hogy az 1/2003 rendelet 25. cikkébe nem építette be azt a gondolatot, hogy az észszerű határidő lejártát követően a Bizottság az öt- vagy tízéves határidőtől és a bírósági eljárás esetén esetlegesen felmerülő felfüggesztő döntésektől függetlenül nem hozhat jogsértést megállapító határozatot, és mindenesetre nem szabhat ki bírságot.

351 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy a versenyjog területén az elévülési időt az 1/2003 rendelet 25. cikke a következőképpen szabályozza:

– e határidő öt év (az említett rendelet 23. cikke (1) bekezdésének b) pontja a (2) bekezdésének a) pontjával összefüggésben értelmezve);

– ezt megszakíthatja a Bizottság által a jogsértés tekintetében vizsgálat vagy eljárás céljából tett bármilyen intézkedés (a (3) bekezdés); ilyen esetben a megszakítás visszamenőlegesen semmissé teszi a már eltelt időtartamot, és az elévülési idő újrakezdődik; megszakítás esetén az elévülési idő legkésőbb tíz év elteltével letelik, ha időközben a Bizottság nem szabott ki bírságot vagy kényszerítő bírságot (az (5) bekezdés);

– az elévülés nyugszik a Bizottság határozata ellen a Bíróság előtt indított jogorvoslati eljárás alatt, amely esetben az meghosszabbodik azzal az időszakkal, ameddig az elévülés nyugszik (a (6) bekezdés).

352 Ami az észszerű határidő elvét illeti, e határidő nincs előre absztrakt módon rögzítve vagy meghatározva az összes érintett eljárásra vonatkozóan, hanem azt az egyes ügyek sajátos körülményeinek figyelembevételével kell megállapítani, különös tekintettel a jogvita tétjére, az ügy bonyolultságára és a felperes, valamint az illetékes hatóságok magatartására (lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 187. és 188. pont).

353 A felperes azt kifogásolja, hogy az uniós jogalkotó az 1/2003 rendelet 25. cikkében nem írt elő olyan maximális határidőt, amelyen túl a Bizottság bármely fellépése kizárt, még akkor is, ha az elévülési idő nyugvás tárgyát képezte volna.

354 E tekintetben meg kell állapítani, hogy az 1/2003/EK rendelet 25. cikke a szövegezésének megfelelően az uniós jogalkotó által a ráruházott hatáskörök gyakorlása során két olyan célkitűzés összeegyeztetésének eredménye, amelyek ellentétes irányú intézkedéseket tehetnek szükségessé, nevezetesen egyrészt a jogbiztonság biztosításának szükségessége azáltal, hogy megakadályozza, hogy az idővel megszilárdult helyzeteket bármeddig megkérdőjelezhessék, másrészt pedig a jogkövetés biztosításának szükségessége az uniós jog megsértésének üldözése, megállapítása és szankcionálása révén (lásd ebben az értelemben: 2005. október 6-i Sumitomo Chemical és Sumika Fine Chemicals kontra Bizottság ítélet, T-22/02 és T-23/02, EU:T:2005:349, 82. pont).

355 Márpedig a felperes a jelen ügyben nem bizonyította, hogy az uniós jogalkotó e különböző célok összeegyeztetése során túllépte volna azt a mozgásteret, amelyet ebben az összefüggésben el kell számára ismerni. A vizsgálatok lefolytatására és a szankciók kiszabására vonatkozó hatáskört ugyanis szigorú korlátok határolják körül. Kétségtelen, hogy az elévülési idő nyugszik az uniós bírósághoz benyújtott keresetek esetében. E lehetőség azonban az alkalmazása érdekében olyan intézkedést követel meg, amelyet maguknak a vállalkozásoknak kell megtenniük. Az uniós jogalkotónak nem róható fel az a körülmény, hogy több jogorvoslati kérelem benyújtását követően – mivel e kereseteket az érintett vállalkozások nyújtották be – az eljárás végén meghozott határozatot egy bizonyos időtartam elteltével hozzák meg.

356 Az uniós jogalkotó által így megvalósított összeegyeztetés annál is inkább helyénvalónak tűnik, mivel az indokolatlanul hosszú eljárást kifogásoló jogalanyok ezt az időtartamot vitathatják az eljárás végén hozott határozat megsemmisítését kérve, amely megsemmisítés olyan esetekre van fenntartva, amikor az észszerű határidő túllépése akadályozta a védelemhez való jog gyakorlását, vagy – amennyiben az észszerű határidő túllépése nem eredményezi a védelemhez való jog megsértését – kártérítési kereset Bírósághoz való benyújtásával (lásd a fenti 215. pontot).

357 Ezt az érvelést tehát el kell utasítani.

358 Másodszor, a felperes azt állítja, hogy az 1/2003 rendelet 25. cikke sérti az arányosság elvét, mivel lehetővé teszi, hogy a vállalkozások túl hosszú időn keresztül bizonytalanságban maradjanak, lehetővé téve a Bizottság számára, hogy adott esetben az időtartam felfüggesztését vagy megszakítását követően is eljárás alá vonja őket.

359 E tekintetben emlékeztetni kell arra, amint az a fenti 317. pontban is szerepel, hogy az arányosság elve megköveteli, hogy az uniós intézmények aktusai ne haladják meg a kitűzött cél elérésére alkalmas és ahhoz szükséges mértéket, azaz amennyiben több megfelelő intézkedés közül lehet választani, a kevésbé korlátozó jellegűt kell igénybe venni, és az okozott hátrányok nem lehetnek aránytalanok az elérendő célokhoz képest (lásd ebben az értelemben: 1990. november 13-i Fedesa és társai ítélet, C-331/88, EU:C:1990:391, 13. pont; 2005. július 14-i Hollandia kontra Bizottság ítélet, C-180/00, EU:C:2005:451, 103. pont).

360 Márpedig amint arra a fenti 351. pont utal, az elévülési idő öt év.

361 Az elévülési időt megszakítja a Bizottság által a jogsértés tekintetében vizsgálat vagy eljárás céljából tett bármilyen intézkedés, és az elévülési idő legkésőbb tíz éven belül letelik. Az ilyen határidő megállapításával tehát szigorú korlátot szabnak a Bizottság időbeli fellépésének.

362 Továbbá, amint arra a fenti 351. pont szintén utal, az elévülési idő meghosszabbodik azzal az időszakkal, amely alatt az elévülési idő a Bizottság határozata ellen indított jogorvoslati eljárás miatt nyugszik. Az ítélkezési gyakorlat szerint ez a nyugvás megakadályozza, hogy a jogsértések elévüljenek olyan eljárások megindítása miatt, amelyek lefolytatására a Bizottságnak nincsen ráhatása (lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 144. pont).

363 Ennélfogva az 1/2003 rendelet 25. cikkének (6) bekezdése olyan esetekre vonatkozik, amikor a Bizottság cselekvésének hiánya nem az ezen intézményt terhelő gondosság hiányából ered (lásd ebben az értelemben: 2002. október 15-i Limburgse Vinyl Maatschappij és társai kontra Bizottság ítélet, C-238/99 P, C-244/99 P, C-245/99 P, C-247/99 P, C-250/99 P–C-252/99 P és C-254/99 P, EU:C:2002:582, 144. pont).

364 Annak megállapítása érdekében, hogy az 1/2003 rendelet 25. cikke a felperes állításának megfelelően jogellenes-e, rá kell mutatni, hogy az elévülés azáltal, hogy megakadályozza, hogy az idő folyása során megszilárdult helyzetek bármeddig megkérdőjelezhetőek legyenek, elősegíti a jogbiztonságot, de egyben lehetővé teheti olyan helyzetek megszilárdulását is, amelyek – legalábbis eredetileg – jogellenesek voltak (2005. október 6-i Sumitomo Chemical és Sumika Fine Chemicals kontra Bizottság ítélet, T-22/02 és T-23/02, EU:T:2005:349, 82. pont).

365 Az elemzés teljessé tétele érdekében emlékeztetni kell arra, hogy az észszerűtlenül hosszú eljárást kifogásoló jogalanyok vitathatják ezt az időtartamot azzal, hogy az ilyen eljárás végén hozott határozat megsemmisítését kérik, amely megsemmisítés olyan helyzetekre van fenntartva, amikor az észszerű határidő túllépése akadályozta a védelemhez való jog gyakorlását, vagy azzal, hogy amennyiben az észszerű határidő túllépése nem eredményezi a védelemhez való jog megsértését, kártérítés iránti keresetet nyújtanak be az uniós bírósághoz.

366 Ilyen körülmények között nem tekinthető úgy, hogy az uniós jogalkotó az elévülési rendszer keretében elérendő célok értékelése során olyan intézkedéseket tartalmazó rendszert hozott létre, amelyek szükségtelenek vagy akár nem hatékonyak, vagy olyan intézkedéseket, amelyek anélkül

helyettesíthetők más, a valószínűsíthetően érintett vállalkozások védelmét ugyanolyan hatékonyan szolgáló intézkedésekkel, hogy a vizsgálat vagy az eljárás hatékonyságát elfogadhatatlan mértékben akadályoznák.

367 Következésképpen a hatodik jogalapot mint megalapozatlant, ekként pedig a megtámadott határozat megsemmisítésére irányuló kereseti kérelem első részét el kell utasítani.

B. A másodlagosan hivatkozott, a kiszabott bírság összegének csökkentésére vonatkozó kérelmekről

[omissis]

1. A bírság összege visszaesés címén való növelésének jogellenességére alapított nyolcadik jogalapról

[omissis]

a) A védelemhez való jognak a visszaesés figyelembevétele során történő megsértésére alapított első kifogásról

535 A felperes azt állítja, hogy a bírság alapösszegének 50%-os emelése, amelyet a Bizottság visszaesés jogcímen alkalmazott, jogellenes, mivel a felperesnek nem adtak lehetőséget arra, hogy a közigazgatási eljárás során kifejthesse észrevételeit e kérdéssel kapcsolatban, és ezzel megsértették a védelemhez való jogát.

536 Konkrétabban, a Bizottság nem jelezte azon szándékát a kifogásközlésben, hogy e körülményt súlyosító körülményként kívánja elfogadni, amely kifogásközlés kizárólag a következőket tartalmazta:

– egy általános, minden vállalkozásra érvényes nyilatkozatot, amely szerint a Bizottság figyelembe vesz minden súlyosító körülményt;

– a korábbi szankciót megállapító határozat, nevezetesen az EGK-Szerződés 85. cikkének alkalmazására vonatkozó eljárásról szóló, 1989. augusztus 2-i 89/515/EGK bizottsági határozat (IV/31.553 – hegesztett drótháló) (HL 1989. L 260., 1. o.) említését a visszaesés esetleges figyelembevételével való kapcsolat nélkül, mivel az egy lábjegyzetben szerepel az ebben az ügyben érintett termékek meghatározása érdekében.

537 A felperes előadja, hogy a későbbiekben sem nyújtottak semmilyen kiegészítő tájékoztatást, jóllehet a Bizottságnak több lehetősége is volt arra, hogy tájékoztassa az érintett vállalkozásokat, köztük a felperest is erről a kérdésről, különösen a kiegészítő kifogásközlésben, az eljárás ismételt megindítását bejelentő 2017. december 15-i levélben, az ezt követő információkérésekben, a 2018. április 23-i meghallgatáson vagy a fenti 27. pontban említett, a Bizottság szolgálataival tartott 2019. június 21-i ülésen.

538 E tekintetben rá kell mutatni, hogy amennyiben a Bizottság egy jogi személynek kíván betudni valamely versenyjogi jogsértést, és a visszaesést ebben az összefüggésben súlyosító körülményként kívánja vele szemben figyelembe venni, e tekintetben súlyosító körülményként visszaesést kíván megállapítani vele szemben, az e személynek címzett kifogásközlésnek

tartalmaznia kell minden olyan tényezőt, amely lehetővé teszi e jogi személy számára a védekezést, különösen azokat, amelyek indokolhatják, hogy a jelen ügyben a visszaesés feltételei fennállnak (lásd ebben az értelemben: 2015. március 5-i Bizottság és társai kontra Versalis és társai ítélet, C-93/13 P és C-123/13 P, EU:C:2015:150, 96. pont).

539 E tekintetben a Bizottság az [EUMSZ] 101. és 102. cikkével kapcsolatos eljárások lefolytatására vonatkozó legjobb gyakorlatokról szóló közleményének (HL 2011. C 308., 6. o.) 84. pontjában vállalta, hogy a kifogásközlésben „kellő pontossággal” megemlíti azokat az elemeket, amelyek súlyosító körülménynek minősülhetnek.

540 Márpedig az állandó ítélkezési gyakorlat szerint a visszaesést olyan körülményként kell értékelni, amely súlyosító jelleggel rendelkezhet (lásd ebben az értelemben: 1999. március 11-i Thyssen Stahl kontra Bizottság ítélet, T-141/94, EU:T:1999:48, 618. pont; 1999. március 11-i Unimétal kontra Bizottság ítélet, T-145/94, EU:T:1999:49, 585. pont).

541 A fenti 538–540. pontban leírt kötelezettség a védelemhez való jog tiszteletben tartására vonatkozó kötelezettségből ered, amely kötelezettség azon általános elv részét képezi, amely szerint minden olyan eljárásban, amely szankciók, különösen pedig pénzbírság vagy kényszerítő bírság kiszabását eredményezheti, az érintett vállalkozásoknak és vállalkozások társulásainak már a közigazgatási eljárás során lehetőséget kell adni arra, hogy kifejtsék álláspontjukat az ellenük felhozott tények, kifogások és körülmények valóságtartalmáról és relevanciájáról (lásd ebben az értelemben: 2002. március 20-i LR AF 1998 kontra Bizottság ítélet, T-23/99, EU:T:2002:75, 189. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

542 Annak ellenőrzése során, hogy a védelemhez való jog elvét tiszteletben tartották-e, az uniós bíróságnak az ügy összes körülményét figyelembe kell vennie annak érdekében, hogy megbizonyosodjon arról, hogy a Bizottság jogsértés megállapítására irányuló szándéka vagy egy adott körülmény az érintett vállalkozás számára kellően előrelátható volt-e ahhoz, hogy úgy lehessen tekinteni, hogy e vállalkozásnak lehetősége volt arra, hogy észrevételt tegyen a vizsgált kérdést illetően.

543 A jelen ügyben a 2002. március 26-án kelt kifogásközlés 2. lábjegyzete arra utal, hogy a felperessel szemben korábban már hoztak olyan határozatot, amelyben megállapították, hogy súlyosan megsértette a versenyszabályokat, és ezért egy meghatározott szankciót szabtak ki rá.

544 A Bizottság a kifogásközlésben jelezte továbbá azon szándékát, hogy különböző bizonyítékok figyelembevételével bírságot kíván kiszabni a címzett vállalkozásokra, köztük a felperesre.

545 Ennélfogva a kifogásközlés a (314) preambulumbekezdésében utalt arra, hogy a bírságok összegének megállapításához a Bizottság a jelen ügy körülményeit, és különösen a jogsértés súlyosságát és időtartamát veszi figyelembe, emlékeztetve arra, hogy egy olyan megállapodás vagy összehangolt magatartás, mint az ár- és piacfelosztó kartell, az uniós jog nagyon súlyos megsértésének minősül.

546 A kifogásközlés (314) preambulumbekezdésében a Bizottság bejelentette arra irányuló szándékát is, hogy az egyes vállalkozásokra kiszabandó bírság összege tükrözze a vállalkozással szemben megállapítható súlyosító vagy enyhítő körülményeket, és hogy ezt az összeget olyan szinten kell meghatározni, amely kellő elrettentő hatást biztosít.

547 Ezt követően a Bizottság a 2017. december 15-i, a közigazgatási eljárás ismételt megindítását bejelentő levelében tájékoztatta a felperest, hogy az eljárást befejező határozatában a 2002. évi és a 2009. évi határozatok elfogadásához vezető kifogásközlésből eredő kifogásokra fog támaszkodni.

548 Márpedig ezekben a határozatokban a visszaesést súlyosító körülményként vették figyelembe a felperessel szemben kiszabott bírság összegének kiszámításakor.

549 A szükséges mértékben hozzá kell tenni, hogy a 2017. december 15-i levélben a Bizottság hangsúlyozta, hogy a meghallgatás során az érintett vállalkozások részletesen és korlátozás nélkül megvitathatják a jelen ügy minden vonatkozását, megnyitva ezzel a lehetőséget a kérelmező mint érintett vállalkozás számára, hogy adott esetben jelezze, miért véli úgy, hogy a visszaesést nem lehet vele szemben súlyosító körülményként figyelembe venni.

550 E körülmények között, az iratokban felhozott összes körülmény vizsgálatát követően rá kell mutatni, hogy a jelen ügyben teljesültek a feltételek egyrészt ahhoz, hogy kellően előrelátható legyen a Bizottság azon szándéka, hogy a felperessel szemben korábban szankciót kiszabó határozatot visszaesés jogcímén figyelembe vegye, másrészt pedig ahhoz, hogy a felperesnek alkalma legyen arra, hogy e kérdést illetően ismertesse észrevételeit.

551 A kifogást tehát el kell utasítani.

b) A figyelembe vett két jogsértés között eltelt időtartamra vonatkozó második kifogásról

552 A felperes kijelenti, hogy a visszaesés értékelése szempontjából releváns időszak, vagyis az első jogsértés megállapítása és azon időpont, amikor az érintett vállalkozás újból jogellenes magatartást tanúsított, között eltelt idő a jelen ügyben kilenc év volt, mivel a kartellben való részvétele 1998-ban kezdődött, nem pedig 1993-ban, ahogyan azt a Bizottság a megtámadott határozatban megállapította. Márpedig ez az időtartam túlzott lenne a visszaesés megállapítása szempontjából.

553 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint az elrettentés érdekében a visszaesés a bírság alapösszegének jelentős növelését indokoló körülmény. Ez azt bizonyítja ugyanis, hogy a korábban kiszabott szankció nem volt kellően elrettentő hatású (lásd: 2008. július 8-i BPB kontra Bizottság ítélet, T-53/03, EU:T:2008:254, 398. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

554 Ami a két jogsértés között eltelt időt illeti, sem az 1/2003 rendelet, sem a 17. rendelet 15. cikkének (2) bekezdése és az [ESZAK] 65. cikkének (5) bekezdése alapján kiszabott bírság megállapításának módszeréről szóló iránymutatás (HL 1998. C 9., 3. o.; magyar nyelvű különkiadás 8. fejezet, 1. kötet, 171. o.; a továbbiakban: az 1998. évi iránymutatás) nem ír elő maximális határidőt a visszaesés figyelembevételére, és megállapítást nyert, hogy az ilyen határidő hiánya önmagában nem sérti a jogbiztonság elvét (2010. június 17-i Lafarge kontra Bizottság ítélet, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 66. és 67. pont).

555 Mindazonáltal, bár semmilyen elévülési idő nem akadályozza a visszaesés megállapítását, az arányosság elvének tiszteletben tartása érdekében a Bizottság nem veheti figyelembe időbeli korlátozás nélkül a vállalkozással szemben szankciót kiszabó egy vagy több korábbi határozatát (2010. június 17-i Lafarge kontra Bizottság ítélet, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 70. pont).

556 Az uniós bíróság feladata tehát megvizsgálni, hogy az ügy körülményére tekintettel visszaesés címén indokolt-e a bírság összegének emelése, különösen amennyiben az a vállalkozás versenyszabályok megsértésére való hajlamát jelezné, tekintettel többek között a versenyszabályok korábbi megsértése és a kérdéses jogsértés között eltelt időre (lásd ebben az értelemben: 2010. június 17-i Lafarge kontra Bizottság ítélet, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 70. pont).

557 A jelen ügyben, tekintettel a hetedik jogalap elutasítására, amelyben a felperes vitatta a Bizottság által annak bizonyításához összegyűjtött bizonyítékokat, hogy 1993. április 1-je óta vett részt a jogsértésben, a két jogsértés közötti időszak három év és nyolc hónap volt, és nem kilenc év, ahogyan a felperes azt állítja.

558 E tekintetben rá kell mutatni, hogy az ítélkezési gyakorlat szerint a két jogsértés között eltelt valamivel kevesebb mint tíz év viszonylag rövidnek tekinthető, és így bizonyítja a vállalkozás arra való hajlamát, hogy a versenyszabályok általa történt megsértésének megállapításából nem vonja le a megfelelő következtetéseket (2007. február 8-i Groupe Danone kontra Bizottság ítélet, C-3/06 P, EU:C:2007:88, 40. pont).

559 Ebben az összefüggésben a Bizottság joggal vélhette úgy, hogy a jelen ügyben indokolt volt a bírság alapösszegének visszaesés jogcímén való emelése, tekintettel a felperesnek a versenyszabályok megsértésére való hajlamára, amelyet a két szóban forgó jogsértés között eltelt rövid idő, azaz három év és nyolc hónap is bizonyít.

[omissis]

564 A kifogást tehát el kell utasítani.

c) A figyelembe vett jogsértések és a megtámadott határozat elfogadása között eltelt időtartamra vonatkozó harmadik kifogásról

565 Előzetesen rá kell mutatni, hogy az előző kifogás vizsgálata során a Törvényszéknek értékelnie kellett a Bizottság által visszaesés címén figyelembe vett két jogsértés között eltelt időtartamot.

566 Harmadik kifogásában a felperes arra kéri az uniós bíróságot, hogy az arányosság elvére tekintettel értékeljen egy másik időtartamot, vagyis azt, amely egyrészt a visszaesés figyelembevételéhez kiválasztott jogsértések, másrészt pedig a Bizottság által a megtámadott határozat elfogadása között telt el, amelyben a Bizottság visszaesés jogcímén megemelte a bírság alapösszegét.

567 A felperes szerint mivel ez az időtartam túl hosszú, a visszaesés nem képes elrettentő hatást kifejteni, ennélfogva nem képes betölteni a célját, így a Bizottság a visszaesés jelen ügyben való elismerésével megsérti az arányosság elvét.

568 Álláspontja alátámasztására a felperes a jelen ügy sajátos körülményeire hivatkozik, amelyben a 2002. évi és 2009. évi határozatok megsemmisítése miatt a Bizottság visszaesés címén 1985-ben, azaz 34 évvel korábban kezdődött és 1989-ben, azaz 30 évvel korábban megállapított magatartást vett figyelembe az első jogsértés esetében ahhoz, hogy szankcionáljon egy olyan magatartást, amely 2000-ben, azaz 19 évvel a megtámadott határozat meghozatala előtt szűnt meg.

569 E tekintetben emlékeztetni kell arra, hogy az arányosság elve szerint az uniós intézmények aktusai nem haladhatják meg a kitűzött cél elérésére alkalmas és ahhoz szükséges mértéket, azaz több megfelelő intézkedés közül a kevésbé korlátozó jellegűt kell választani, és az okozott kellemetlenségek nem lehetnek aránytalanok az elérendő célhoz képest (lásd ebben az értelemben: 1990. november 13-i Fedesa és társai ítélet, C-331/88, EU:C:1990:391, 13. pont; 2005. július 14-i Hollandia kontra Bizottság ítélet, C-180/00, EU:C:2005:451, 103. pont).

570 Ami a visszaesést illeti, az ítélkezési gyakorlat megköveteli, hogy a Bizottság a bírság összegének megállapításakor biztosítsa fellépése elrettentő hatását. Márpedig az elrettentő hatás garantálásának egyik módja a visszaesés elismerése a bírság összegének emelésével. A visszaesés figyelembevétele tehát arra ösztönzi a versenyszabályok megsértésére hajlamos vállalkozásokat, hogy megváltoztassák magatartásukat (lásd ebben az értelemben: 2011. július 13-i Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélet, T-38/07, EU:T:2011:355, 98. pont).

571 A fenti 553. pontban hivatkozott ítélkezési gyakorlat szerint a visszaesés olyan körülmény, amely a bírság alapösszegének jelentős emelését indokolja, mivel azt bizonyítja, hogy a korábban kiszabott büntetés nem volt kellően elrettentő hatású.

572 Amint arra a fenti 555. pont utalt, a Bizottságot nem köti semmilyen esetleges elévülési idő a visszaesés megállapításához. Nem veheti azonban időbeli korlátozás nélkül figyelembe a vállalkozást szankcionáló egy vagy több korábbi határozatot.

573 A visszaesés megállapítása és sajátos jellemzőinek értékelése a Bizottság mérlegelési jogkörének részét képezi, és minden esetben, amikor a visszaesés címén történő növelés mértékét rögzíti, figyelembe veheti az érintett vállalkozás versenyjog megsértésére vonatkozó hajlamára utaló jeleket (lásd ebben az értelemben: 2011. július 13-i Shell Petroleum és társai kontra Bizottság ítélet, T-38/07, EU:T:2011:355, 98. pont).

574 Következésképpen nem kifogásolható, hogy a Bizottság a jelen ügyben elismerte a visszaesést az első megállapított jogsértés vagy jogsértések és a megtámadott határozatban szankcionált jogsértés között eltelt időre. Ez a körülmény bizonyítja ugyanis a vállalkozás versenyszabályok megsértésére való hajlamát, valamint igazolja e vállalkozás magatartásának a versenyszabályok betartása felé történő terelésére irányuló szándékot (lásd ebben az értelemben: 2005. október 25-i Groupe Danone kontra Bizottság ítélet, T-38/02, EU:T:2005:367, 354. pont; 2012. december 13-i Versalis és Eni kontra Bizottság ítélet, T-103/08, nem tették közzé, EU:T:2012:686, 266. pont).

575 Márpedig amint arra a fenti 557. pont is utal, az érintett időszak rövidnek minősül, mivel az három év és nyolc hónap volt. Mivel a felperes versenyjogi szabályok megsértésére való hajlama megállapítást nyert, érvényesen nem róható fel a Bizottságnak, hogy a megtámadott határozatnak elrettentő hatást biztosított, még annak ellenére sem, hogy a vizsgálat az általa tapasztalt jogi kockázatok miatt hosszabb ideig tartott.

576 A felperes mindazonáltal kijelenti, hogy a jogsértések óta eltelt idő miatt a megtámadott határozatnak már nem lehetett elrettentő hatása, amikor azt elfogadták. Előadja továbbá, hogy 2000 óta nem követett el semmilyen jogsértést.

577 E tekintetben emlékeztetni kell arra, amint arra a fenti 298–300. pont is utalt, hogy bár nem zárható ki, hogy a szankcióval való fenyegetettség, amely a felperest a teljes vizsgálat során terhelte, és a szankció két alkalommal történő kiszabása járhatott bizonyos elrettentő hatással,

csak a szankció, vagyis a visszaesés címén megnövelt összegű, a Bizottság által kiszabott bírság megfizetésének ténye az, amely ténylegesen elrettent valamely vállalkozást attól, hogy ismét vétkesen megsértse a versenyszabályokat.

578 Ilyen feltételek mellett a Bizottság nem sértette meg az arányosság elvét azzal, hogy a visszaesés figyelembevételével biztosította, hogy a megtámadott határozatban a felperessel szemben kiszabott bírság kellően elrettentő legyen.

579 A fent kifejtett indokok alapján a kifogást el kell utasítani.

[omissis]

2. A bírság csökkentése iránti kérelemre vonatkozó következtetés

645 Mivel a megtámadott határozat semmilyen szempontból nem jogellenes vagy szabálytalan (lásd a fenti 530., 606. és 643. pontot), a bírság csökkentése iránti kérelmeknek nem lehet helyt adni, mivel azok arra irányulnak, hogy a Törvényszék az említett jogellenességből vagy szabálytalanságból vonja le a következtetéseket a bírság összegére nézve (lásd ebben az értelemben: 2015. december 17-i Orange Polska kontra Bizottság ítélet, T-486/11, EU:T:2015:1002, 226. pont).

646 Ugyanakkor, mivel a Törvényszék az EUMSZ 261. cikk és az 1/2003 rendelet 31. cikkén alapuló korlátlan felülvizsgálati jogkört gyakorol, az uniós bíróság az egyszerű jogszerűségi felülvizsgálaton kívül – amely csak a megsemmisítés iránti kereset elutasítását vagy a megtámadott aktus (részben vagy egészben történő) megsemmisítését teszi lehetővé – jogosult az ügy valamennyi körülményét figyelembe venni adott esetben a bírság összegének módosítása érdekében (lásd ebben az értelemben: 2009. szeptember 3-i Prym és Prym Consumer kontra Bizottság ítélet, C-534/07 P, EU:C:2009:505, 86. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat; 2021. november 10-i Google és Alphabet kontra Bizottság [Google Shopping] ítélet, T-612/17, fellebbezés alatt, EU:T:2021:763, 605. pont).

647 Korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása keretében az uniós bíróság megváltoztathatja, csökkentheti vagy akár növelheti is a kiszabott bírságot (lásd: 2013. december 19-i, Siemens és társai kontra Bizottság, C-239/11 P, C-489/11 P és C-498/11 P, nem tették közzé, EU:C:2013:866, 334. pont, valamint az ott hivatkozott ítélkezési gyakorlat).

648 Ilyen körülmények között az uniós bíróság adott esetben a kiszabott bírság összegének meghatározása tekintetében a Bizottság által alkalmazott értékelésektől eltérő értékeléseket is végezhet (lásd: 2016. január 21-i, Galp Energía España és társai kontra Bizottság ítélet, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 75. pont).

649 Ennélfogva az iratok valamennyi – különösen a felperes által előterjesztett – elemére tekintettel kell megvizsgálni, hogy helyénvaló-e, hogy a Törvényszék, korlátlan felülvizsgálati jogköre alapján, a bírságnak a Bizottság által megállapított összegétől eltérő összeget határozzon meg, azon az alapon, hogy az nem megfelelő (2015. december 17-i Orange Polska kontra Bizottság ítélet, T-486/11, EU:T:2015:1002, 227. pont).

650 Márpedig a megtámadott határozat arányosságát vitatva a felperes azt állította, hogy véleménye szerint a Bizottságnak a jelen ügy körülményeire tekintettel le kellett volna zárnia az eljárást, vagy legalábbis, ha határozatot szándékozott hozni, nem kellett volna bírságot kiszabnia vele szemben.

651 E tekintetben rá kell mutatni, hogy a Bizottság a megtámadott határozatban anélkül, hogy megállapította volna az észszerű határidő, vagy a védelemhez való jog megsértését, csökkentette a felperessel szemben kiszabott bírság összegét, amelyet az alábbiak szerint indokolt:

– „tekintettel […] a két Szerződés közötti átmenet okozta bizonytalanságra, amely kivételes körülményt ebben az időszakban az ítélkezési gyakorlat nem szabályozta kifejezetten […], a Bizottság helyénvalónak tartja, hogy a jelen határozat címzettjei a bírság csökkentésében részesüljenek” [(570) preambulumbekezdés];

– ezt a csökkentést „annak érdekében biztosítják, hogy enyhítse azon hátrányos következményeket, amelyeket az eljárás hosszú időtartama okozhatott, amelyre az eljárás során felmerült bizonyos olyan eljárási hibák orvoslása miatt volt szükség, amelyek nem tudhatók be a jelen határozat címzettjeinek” [(570) preambulumbekezdés];

– „a bírság összegének a Bizottság általi önkéntes csökkentését […] úgy kell tekinteni, mint amely elegendő […] ahhoz, hogy enyhítse a címzett feleket az eljárás hosszú időtartama miatt érő esetleges káros hatásokat” [(572) preambulumbekezdés];

– „[a] címzett felek […] a bírság megfelelő mértékű csökkentésében részesülnek […] a Bizottság által elkövetett eljárási hibák által okozott esetleges káros hatások enyhítése érdekében” [(573) preambulumbekezdés];

– „a Bizottság szerint […] az ESZAK-Szerződés és az EK-Szerződés közötti átmenet keretében általa elkövetett eljárási hibák, valamint az e hibákból esetlegesen következő hosszabb időtartam igazolhatja a jelen határozat címzettjei számára nyújtandó megfelelő kártérítést”;

– „tekintettel a bírságok megállapítása terén a Bizottság rendelkezésére álló mérlegelési jogkörre, a Bizottság a jelen határozat címzettjeit […] a bírság csökkentésében [részesítheti], amelynek mértékét oly módon kell meghatározni, hogy ne büntesse a címzett vállalkozásokat olyan eljárási hibákért, amelyeket nem ők követtek el, és amelyek egyébként sem olyan súlyosak, hogy sértenék azon elvet, amelynek értelmében kartellnek a versenyjog igen súlyos megsértése minősül” [(992) preambulumbekezdés];

– „[e] tényezők megfelelő figyelembevétele érdekében a Bizottság arra a következtetésre jut, hogy a bírság rendkívüli enyhítő körülmény miatti 50%-os csökkentését kell biztosítani a jelen határozat összes címzettje számára” [(994) preambulumbekezdés].

652 Ebből következik, hogy a Bizottság a felperessel szemben kiszabott bírság csökkentésének engedélyezése során lényegében az alábbi elemeket vette alapul:

– az üggyel az ESZAK-Szerződés lejártakor foglalkoztak;

– e helyzet nehézségeket okozott az alkalmazandó szabályok meghatározását illetően;

– e nehézségek vezettek ahhoz, hogy az uniós bíróságok megsemmisítsék a 2002. évi és a 2009. évi határozatot;

– e megsemmisítés az eljárás meghosszabbodásához vezetett, olyan mértékben, amely kedvezőtlen hatást gyakorolhatott az érintett vállalkozások helyzetére;

– e körülményeket figyelembe lehetett venni a bírság összegének meghatározásakor.

653 E tekintetben rá kell mutatni, hogy a Bizottság a fenti 651. pontban hivatkozott preambulumbekezdésekben több alkalommal is olyan kifejezéseket használ, amelyek arra utalnak, hogy a szóban forgó bírság összegének csökkentésével kívánta „enyhíteni” vagy „megtéríteni” a „kedvezőtlen hatásokat”, azaz azon kárt, amelyet a neki betudható „hibák” okozhattak.

654 Noha az ilyen kifejezések általában kártérítési eljáráshoz kapcsolódnak, a megtámadott határozatból nem tűnik ki, hogy a szóban forgó bírság összegének csökkentésével a Bizottság szándéka valamely jogellenes magatartással okozott kár megtérítése volt. A Bizottság az említett határozatban sehol sem ismeri el, hogy jogellenes magatartást tanúsított volna, például az eljárás észszerű időtartamának túllépésével vagy a felperes védelemhez való jogának megsértésével. Ezzel ellentétben, a Bizottság e határozat több részében utal azon ítélkezési gyakorlatra, amely szerint az eljárás időtartamára vonatkozó kifogás esetén kártérítési kereset keretében kell orvoslást találni [(568) és (578) preambulumbekezdés].

655 Így e különböző tényezőket figyelembe véve meg kell állapítani, hogy a szóban forgó bírság összegének a Bizottság által jóváhagyott csökkentése nem arra irányult, hogy a Bizottság valamely jogellenes magatartását orvosolja, hanem egyszerűen arra, hogy az ügy körülményeit a többek között a 2009. március 19-i Archer Daniels Midland kontra Bizottság ítéletben (C-510/06 P, EU:C:2009:166, 82. pont) a szankciók kiszabása tekintetében elismert széles mérlegelési jogkör keretében figyelembe vegye.

656 Korlátlan felülvizsgálati jogkörének gyakorlása keretében a Törvényszék úgy véli, hogy a jelen ügyben a bírságot nem lehet mellőzni, többek között azért, mert biztosítani kell a versenyjog teljes körű alkalmazását a felperessel szemben megállapított, különösen súlyos és hosszú ideig tartó jogsértés tekintetében.

657 Ezért figyelembe kell venni, hogy a bírságot nem a Bizottság által megállapított utolsó versenyellenes magatartás elkövetésétől számított néhány éven belül, hanem csaknem 20 évvel később szabták ki a felperesre.

658 E tekintetben a jelen ügyben a bírság összegének meghatározásakor minden releváns körülményt, beleértve a bírság elrettentő erejét is figyelembe kell venni.

659 Az elrettentő jelleg figyelembevétele ugyanis annak biztosítására irányul, hogy a bírság összege megfelelő mértékben ösztönözze az érintett vállalkozást és általában véve minden gazdasági szereplőt az uniós versenyszabályok betartására (lásd: 2010. június 17-i Lafarge kontra Bizottság ítélet, C-413/08 P, EU:C:2010:346, 102. pont).

660 A jelen ügyben az elrettentés célja a felperes tekintetében – legalábbis részben – már megvalósult, egyrészt a 2002. évi, majd a 2009. évi határozatban vele szemben kiszabott szankcióval, másrészt pedig azzal a kilátással, hogy e szankció az eljárás végén fenntartható, ha a felperes által e határozatok ellen benyújtott kereseteket elutasítják, vagy ha az említett határozatok megsemmisítése esetén új szankciót kiszabó határozatot hoznak (lásd a fenti 299. pontot).

661 Ilyen körülmények között a korlátlan felülvizsgálati jogkör gyakorlása keretében úgy kell tekinteni, hogy az utolsó versenyellenes magatartás és a megtámadott határozat elfogadása között eltelt időre tekintettel a bírság összegének a Bizottság által az 1998. évi iránymutatás alkalmazásával

– amely iránymutatás az uniós bíróságok számára e jogkör gyakorlása során irányadó lehet (lásd ebben az értelemben: 2012. december 6-i Bizottság kontra Verhuizingen Coppens, C-441/11 P, EU:C:2012:778, 80. pont) – az említett határozatban meghatározott 2,975 millió eurós alapösszegnél alacsonyabb mértékben történő megállapítása a jelen ügyben megfelelőnek minősül a kívánt elrettentő hatás elérése érdekében.

662 A fentiekre tekintettel a bírság összegének az utolsó versenyellenes magatartás és a megtámadott határozat elfogadása között eltelt idő miatt történő 50%-os csökkentése helyénvaló.

663 Összegezve

– a keresetet el kell utasítani annyiban, amennyiben az a megtámadott határozat teljes vagy részleges megsemmisítésére irányul;

– el kell utasítani a bírság összegének csökkentése iránt a felperes által előterjesztett kérelmet, mivel a bírság összegének a Bizottság által a megtámadott határozatban megállapított 50%-os csökkentése megfelelő volt, tekintettel arra, hogy a jogsértés befejezése és a bírság kiszabása között eltelt idő miatt a szankció szükséges elrettentő hatása csökkent.

[omissis]

A fenti indokok alapján,

A TÖRVÉNYSZÉK (kibővített negyedik tanács)

a következőképpen határozott:

1) A Törvényszék a keresetet elutasítja.

2) A Ferriere Nord SpA a saját költségein felül viseli az Európai Bizottság részéről felmerült költségeket.

3) Az Európai Unió Tanácsa maga viseli saját költségeit.

Gervasoni Madise Nihoul

Frendo Martín y Pérez de Nanclares

Kihirdetve Luxembourgban, a 2022. november 9-i nyilvános ülésen.

Aláírások